

Dk - DIALOG

Cena 12,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

NA OKRAJ DĚNÍ

Svět je zřejmě ve varu či v přestavbě – někde se zdá převažovat lopotné úsilí, aby historická architektura regionu byla zásadně změněna, včetně vzniku jiných státních útvarů. Tak se tomu zdá být na Středním východě. Jinde se zdá převažovat lopotné úsilí, aby byla jakási střednědobá (nedávnohistorická) architektura regionu zachována či obnovena. Tak se tomu zdá být i za našimi humny či dokonce v našem časoprostoru ruskosovětského čeho? Sousedství? Příhraničí? Zájmového území? Média oslňují a mlží, děje se kroučí do vlastních protipohybů, absurdnost bují, boj s fantasmagorickým islámským chalífátem otevírá dveře do demokratického souručenství krvavému syrskému despotovi s jeho klíčovým a náhle jakoby ne až tak zcela protizápadním spojencem, který si v Evropě nárokuje jakési novodobé východní Sudety. „Nový svět“ rodící se na troskách přirozené cti a loajality v podivném sbratření proti chimérám novodobého moru - ebohy a středověkého chalífátu? Úzkost, strach, paranoia, konspirace, pragmatismus, bezskrupulózní zjištnost, čest, blouznění Dona Quijota – čert aby se v tom vyznal. Co napadalo historické osobnosti v časech takové nejistoty a politického bloudění? Winston Churchill po Mnichovu vykřikl, „*Anglie* si mohla vybrat mezi hanbou a *válkou*, vybrala si hanbu a stejně *bude mít i válku*.“ Generální tajemník OSN Dag Hammarskjöld napsal: „nikdy v zájmu míru a klidu nepopírejte své vlastní zkušenosti ani přesvědčení“. Václav Havel měl za to, že „naděje nespočívá v tom, že něco dobře dopadne, ale že má smysl se o to pokoušet“, že má smysl tak konat, a kdosi (Churchill či Chesterton) doplnil, že „skutečnou naději skýtají jen ti, kdo vydrží o pár minut déle, než je vše (zdanlivě) ztraceno“.

Co nám říkají naše historické zkušenosti nejen o letech 1938, 1948, 1968, 1989, ale též o dnech, ve kterých píší tyto řádky, o výročích těchto dnů? Třeba, že 16. září (1908) dojednali ministři zahraničí Rakousko-Uherska a Ruska (Aehrenthal a Izvolsky) na zámku v Buchlovicích vzájemné sféry vlivu na Balkáně, že 17. září (1939) Sovětský svaz vpádem do Polska podpořil německou invazi a porobu

této země, že 18. září (1961) ve vypjaté době studené války podivně zahynul ve zříceném letadle generální tajemník OSN Dag Hammarskjold, nebo že 15. září (1950) zastavilo protiofenzivní vyloštění generála MacArthura u Inčchonu severokorejskou invazi do Jižní Koreje. Je, či není historie učitelkou života a návodem k postojům?

Světové dění nejspíše nezměníme, i kdybychom byli nerudovskými jednotným společenstvím z křemenných kvádrů. Ale v kontextu světového dění rozhodujeme svými postoji, svou reflexí i o svém vlastním osudu – o tom, jak k nám bude přistupováno, jakou roli sehraje i jaký potenciál a k jaké budoucnosti si ponešeme.

Slovy D. Hammarskjolda nemůže cílevědomé úsilí o tolerantní, solidární, férové uspořádání lidského společenství skončit během několika let ani vítězstvím, ani porážkou. Toto úsilí se všemi svými zkouškami i chybami, úspěchy i pády by ale nemělo nikdy ochabnout a ostatně ani nemůže skončit. V tom jsme poutníky na nekonečné cestě, jejíž největší nadějí je havlovsky smysluplnost samotného putování a usilování. Neměli bychom říkat, že je všechno beztak jedno, stejně ztraceno, že mluvití možná stříbro, ale mlčetí jistotně zlato. Neboť jinak ani nemůže existovat demokracie, k jejímž základním atributům patří svobodné sdělování podstatných názorů ostatním.

V našem nejvlastnějším zájmu je vůči všemu vychytralému zamlžování cílů a hodnot, vůči snování všech vychytralých spojenectví, jimž padají za oběť čest i osudy i životy, opakovat své zkušenosti, svá přesvědčení - dnes především v souvislosti s imperiálním chováním nedemokratického Ruska. Na základě strašných historických zkušeností s okupacemi, expanzemi i konkrétně s Ruskem by naše politická reprezentace i veřejnost měly být alespoň naprosto loajální a solidární s evropskou obranou proti putinovské expanzi. Teprve v tomto kontextu a s vědomím svého demokratického evropanství, nikoliv s pocitem vykořeněnosti mezi Evropou a Východem, mezi demokracií a totalitou, má smysl volit svá místní zastupitelstva. Svěbytné místní obce, i autonomní regiony, celé své historické společenství může Česká republika v dnešním světě rozvíjet jen ve velkém rámci evropském.

Zdeněk Kalvach, říjen 2014

Stanovisko Demokratického klubu č. 57

VÝZVA K JEDNOTNÉMU POSTUPU ZEMÍ EVROPSKÉ UNIE

V těchto dnech oznámila domácí i zahraniční media, že si delegace ČR na summitu ER vedená premiérem Sobotkou vyhradila právo na výjimky z uplatňování sankcí proti Rusku summitem přijatých.

Demokratický klub považuje současné jednání Ruska s Ukrajinou za agresi, která je s ohledem na trvajících okupaci území Gruzie součástí širšího záměru, který představuje ohrožení demokracie a suverenity v celé Evropě. Domnívá se pro-

to, že této agresivitě je nutno čelit jednotným postupem EU, NATO i ostatních demokratických zemí. Vzhledem k dané situaci, která vyžaduje rychlé jednání a jednotu všech států EU a NATO, nepovažujeme premiérův přístup za vhodný. Ve vedení obou orgánů má Česká republika své zástupce, a žádáme proto, aby vláda nutnost jednoty respektovala.

Premiérovo jednání vzbuzuje dle našeho názoru otázku, zda k nadějnému odklonu od protiujinijské politiky dřívějších vlád nedochází jen v deklaratorní rovině a v rovině symbolů. Jedině opravdová příslušnost k EU a k NATO poskytuje naději na trvání ČR a jejího demokratického systému.

V Praze dne 8. září 2014

PO EUROVOLBÁCH

Jedním z rysů stáří prý je, že člověk zná odpověď na každou otázku, leč nikdo žádné neklade. Položím si tedy jednu sám. Kým nebo čím byste chtěl být, kdybyste nebyl tím, co jste. A odpověď? Chtěl bych být tím, kdo vymyslel demokracii s všeobecným hlasovacím právem. Ten člověk musel totiž žít v úžasném lidském okolí. Nejen mezi svými nejbližšími, ale i ve vzdálenějších vrstvách a vůbec v jeho národě museli výrazně převažovat lidé, kteří se snažili o proniknutí do všech hlavních problémů společnosti, kteří nesnášeli, aby někteří získávali nezasloužené výhody na úkor ostatních, kteří díky svým znalostem odmítali nesplnitelné sliby, ctili pravdu a morálku, znali dějiny a věděli, čeho je třeba se vyvarovat, toužili po míru a věděli, že ten může nastat, jen když budou splněny oprávněné požadavky nejen jejich národa, ale i všech ostatních. Kteří i chápali, že solidarita se svým národem je ušlechtilou v rámci těchto podmínek a jenom v něm. Mimo něj se stává nacionalismem, který je patrně nejúčinnější zbraní hromadného ničení. Kteří i věděli, že k realizaci společnosti dobrého vládnutí je v mnohých věcech přistupovat společně a že je chybou chápat plnou státní suverenitu jako absolutní hodnotu.

Člověka, který žil v prostředí příliš se lišícím od právě popsaného, by těžko mohly demokratické myšlenky napadnout.

O uskutečnění těchto myšlenek se po první fázi Světové války 1914-1945 pokusil československý občan hrabě Coudenhove-Kalergi se svými přáteli. Založili Pan-Evropu, vřele podporovanou i T. G. Masarykem. Hranice neposouvat, ale zrušit, to bylo jejich ideou. Neuspěli. Ke konci druhé fáze oné války, jež si vyžádala téměř 60 milionů obětí, vznikla mezi západoevropskými křesťanskými demokraty myšlenka evropské integrace, která byla s nesmírnými obtížemi, přes Maastrichtskou a Lisabonskou smlouvu, dovedena do fáze, kterou bychom mohli označit jako konec začátku.

Právní podobou této fáze je Evropská unie, do jejíhož parlamentu se právě konaly volby. Zabývejme se nejprve volební účastí. Byla, zejména v postkomunistických státech, ubohá. ČR se vyznamenala druhou nejnižší účastí. To dokazuje, že naprostá většina voličů odmítá využít možností, které jim demokracie posky-

tuje. Projevují nezáměr o záležitosti Evropy a jsou s to spolknout vzájemně si odporující lži o tom, že žijeme pod diktátem Unie a že rozhodnutí unijních orgánů nemají pro nás žádný význam.

Druhým negativním výsledkem je značné posílení nacionalistických stran v některých členských zemích. Je zřejmá rozsáhlá absence vědomí, že právě nacionalismus a jeho podpora ze strany velmocí je odpovědný za krvavá jatka, která přineslo 20. století. Xenofobie a rasismus jsou na vzestupu.

Hned po volbách se ozvaly úvahy doporučující léky na nízkou účast a na další neduhy, a to vesměs v oblasti volebních systémů. Především by prý účast ve volbách měla být povinná, tak jako je tomu v několika západních státech a jak tomu také bylo v první a třetí ČSR. Tento nápad prozrazuje neschopnost pochopit, že neúčast není jen projevem lenosti, ale i způsobem hlasování. Ale především věřím hypotéze, že množina nehlasujících se alespoň částečně kryje s množinou těch, kteří o věci nic nevědí, neboť se zajímají především o informace ze soukromí celebrit poskytované bulvárem. Účast takových lidí ve volbách přináší kontaminaci jejich výsledků. Buďme jim za neúčast vděční! U nás jistě přispěla k tomu, že většinu naší zvolené jednadvacítky tvoří stoupenci integrace.

Jiným lékem, tentokrát prý pro dosažení spravedlivějších výsledků, má být odbourání kvora pro vstup příslušného subjektu do voleného orgánu (u nás 5 %). Takovýto požadavek (včetně povinné účasti) je často slyšet i v Dk. Ale již před delší dobou upozornil známý politolog K. Popper, že strany s minimální reprezentací získávají politický vliv, který neodpovídá počtu získaných hlasů. Slyšel jsem námitku, že jde o spravedlivé rozdělení počtu křesel a nikoli vlivu. Já se ovšem domnívám, že lidé volí „své“ strany právě pro posílení jejich vlivu a nikoli kvůli nábytku ve Sněmovní ulici nebo v Bruselu.

Sám pak mám návrh na jeden lék na vyšší účast (nejen pro volby). Po celém světě panuje mezi demokraty shoda v tom, že volby mají být všeobecné, rovné a tajné. Ty naše všeobecné nejsou. Voliči, kteří dlí v den voleb mimo ČR a nejsou právě v místech, kde sídlí česká ambasáda, jsou možností voleb zbaveni. Tohle vyřešily všechny vyspělé demokracie možností korespondenčního hlasování. Jenom pro Čechy to není dost dobré. A také pro Dk, v němž byl návrh stanoviska požadujícího tuto možnost autoritativně zamítnut s absurdním zdůvodněním, že by se tím mohla porušit tajnost voleb. Soudím, že šlo spíše o pravděpodobně správnou kalkulaci, že lidé na cestách převážně nebudou hlasovat pro tu jediné správnou stranu. Návrh bude v příštích dnech podán znovu.

Jinak pokud jde o smysl voleb, je třeba mít na paměti, že Evropský parlament je určen k řešení celoevropských problémů. Doufám, že v příštích volbách budou již působit (i) celoevropské strany. Naprosté nepochopení procesu evropské integrace ukázal pan Babiš, který vyzval, aby poslanci zvolení v ČR působili v EP jednotně, bez ohledu na své členství v té či oné straně. Jde o přesný opak, o to, aby socialisté hlasovali s ostatními socialisty, liberálové s ostatními liberály atd. Naše jedenadvacítká se nesmí stát útvarem rvoucím se o funkce a peníze pro svůj národní stát. Přesněji řečeno nemá být vůbec žádným útvarem.

K celkovému vyznění voleb bych poznamenal, že přes všechny negativní jevy zůstává zřetelná většina v EU i ve většině členských zemí na straně evropské integrace. Je však neštěstí, že někteří politici, jejichž legitimita je odvozena z množství hlasů, mnohem méně však z jejich moudrosti, jako například francouzský prezident, začínají volat po alespoň částečné dezintegraci Unie. Proč stahovat kalhoty daleko před brodem, proč nechat vítězit nacionálně fašistickou menšinu plněním jejich požadavků?

Nezastaví-li se tento trend, nenaplní se ani sny Kalergiho, Monneta či Adenauera o konci konfliktů mezi evropskými státy. Snad potom těch posledních 14 vojáků (Továrna na absolutno), kteří zde zůstanou, posléze přijde na to, že na té jednotné Evropě přeže jen cosi je. Ale ani na to bych moc nesázel.

Jan Friedlaender, květen 2014

K ZÁMĚRU ZRUŠENÍ VOLEBNÍ KLAUZULE

V reakci na výsledky voleb do Evropského parlamentu se v ČR otevřela diskuse o zrušení pětiprocentní klauzule pro volby do místních zastupitelstev a Evropského parlamentu. S tím se však nesouhlasím. Rád bych proto uvedl několik jednoduchých argumentů, proč si myslím, že by se měla klauzule ponechat taková, jaká je.

Za prvé se domnívám, že by vedlo zrušení hranice při volbách k další destabilizaci českého politického prostředí. Na místní úrovni by hrozilo zablokování hlasování kvůli roztržičnosti. V případě zrušení i pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky by se dalo očekávat, že dojde k zesílení již tak často obtížného sestavování vládních koalic, což by mohlo mít za následek další krácení „životaschopnosti“ českých vlád. Připomeňme si, že průměrná délka vládního období je od roku 1993 pouze kolem jednoho a půl roku.

Za druhé by se zvýšila pravděpodobnost získání mandátů extrémistickými stranami, což by se opět mohlo negativně podepsat na politickém fungování na příslušné politické úrovni.

Za třetí tato diskuse vychází z představy, že bude rozdělení mandátů po zrušení hranice spravedlivější než doposud. Tato představa je však mylná. Výsledky demokratických voleb vyjádřené v mandátech nikdy nemohou reprezentovat opravdovou vůli voličů. Dojde pouze k posunu nespravedlnosti z 5 % na jeden mandát. Ostatní strany, několika hlasy nedosahující na mandát, budou obětmi nové hranice zvolitelnosti. Z toho lze odvodit, že efekt zrušení 5% hranice je jen přesunem jakési nespravedlnosti, která však zlepšuje funkčnost demokraticky zvolených orgánů, z čehož vyplývá, že zisk ve formě zlepšení reprezentativnosti je méně ceněný než funkčnost, a tedy dává za pravdu prvním dvěma argumentům.

Tato jmenovaná rizika můžeme již dnes vidět v jiných západních státech. Jako příklad lze jmenovat volební výsledek ve Spolkové republice Německo, kde se do Evropského parlamentu dostalo několik stran pouze s jedním mandátem,

z toho část antisystémových. Jako další příklad lze uvést například Izrael, kde panuje silná roztržičnost v Knesetu, která se negativně podepisuje na stabilitě koalic a tedy vlád. Proto navrhuji nerušit 5% hranici pro všechny typy voleb. Chtěl jsem k tomu navrhnout stanovisko, mám však obavy, že by pravděpodobně nebylo přijato.

Philip Armin Hainz, červen 2014

ČESKÁ STÁTNÍ SLUŽBA

Státní služba, respektive její řízení, je v tuzemsku snad jedinou oblastí, která neprošla po roce 1989 transformací. Stala se tak v posledních letech anachronismem a významnou brzdou v našem rozvoji. Tím se lišíme od ostatních zemí integrující se Evropy, a to včetně zemí postkomunistických, které všechny reformu státní služby zahrnuly do své transformace, takže aspoň započaly její profesionalizaci a institucionalizaci. Teprve nedávné zřejmé a vážné poruchy ve fungování naší společnosti (jako je rostoucí viditelnost korupce a šlendriánu, vedoucí k viditelným ztrátám) konečně vytvářejí prostředí pro nápravu.

Společenský vývoj v naší civilizaci ve 20. století, jehož součástí je prudké zvýšení komplexity státních funkcí, vytvořil požadavek profesionální státní služby, která je schopna a připravena státní úkoly řešit na vysoce odborné úrovni. To vedlo ve všech zemích tohoto civilizačního okruhu k diferenciaci mezi politickou a odbornou složkou státní exekutivy. Zatímco v detailu se od sebe řešení v jednotlivých zemích liší, jejich společným rysem je oddělení politické a administrativní složky exekutivy, spojené s ochranou administrativní složky před účelovými zásahy politické sféry. Ve fungující moderní demokracii tak politická sféra vyjadřuje měnící se potřeby a priority občanů, které jsou více méně krátkodobé, a sféra administrativní (tedy státní služba v užším smyslu) vyjadřuje kompetence získané dlouhodobou zkušeností při správě věcí veřejných, jakož i dlouhodobou odbornou přípravu na takovou správu.

Rozdílnost úkolů a předpokladů k jejich plnění vede k výraznému rozdílu v rolích, ambicích, talentech a osobnostních typech reprezentantů těchto dvou sfér. Rolí politika je formulovat požadavky svých voličů a nacházet efektivní způsoby k jejich prosazení. S trochou ironie lze říci, že politici mají sdělovat státní službě, co lidé chtějí, a přesvědčovat lidi, že to, co státní služba dělá, je skutečně tím, co chtějí. Politici proto věnují značnou část své energie tomu, aby naslouchali lidem a přesvědčovali je o své pravdě; popřípadě tomu, aby si s kolegy ujasňovali, kam je třeba ve státě směřovat, na čem se lze s kým dohodnout, jaké politické kompromisy se mohou nebo nemohou činit. Hodnoceni jsou svými voliči, popřípadě svými spolustraníky, proto své skutečné i domnělé úspěchy zveřejňují a staví co nejvíce na odiv.

Naopak rolí státního úředníka je předně zabezpečovat plynulý provoz státního aparátu, tedy dodávku všech služeb, které stát občanům poskytuje, a činit to způsobem co nejefektivnějším. Dále je jeho úkolem plnit program politiků, kteří jsou

právě u moci, a zejména svého ministra. Tento program je širěji definován v programovém prohlášení vlády, popřípadě v příkazech ministra; zkušený státní úředník navíc rozumí fungování komplexního organismu, jímž je řízení státu, a je tudíž schopen interpretovat program a příkazy způsobem, který je zároveň zákonný a efektivní, a také v plné shodě s tím, co si jeho „političtí pánové“ skutečně přejí. Hodnotí jej jeho nadřízení úředníci na základě objektivním, ale také na základě toho, jak dokáže uspokojovat přání právě vládnoucí politické garnitury. Mimo bezprostřední výkon služby, za kterou je odpovědný, se s ním občan setká jen výjimečně, když na veřejném jednání vysvětluje detaily svého řešení: o jeho úspěších vědí jeho nadřízení (popřípadě jeho ministr), ale mimo státní službu přenechává své úspěchy politikům a nežárlí na ně. Úspěšným provedením svého volebního slibu se bude chlubit politik (ministr), nikoli úředník, který jej tak dobře provedl; a oba s tím budou souhlasit. Z druhé strany úředník bude chválen ve svém hodnocení svým nadřízeným, kterému bude adresováno hodnocení ministrem.

Je zřejmé, že úspěch v těchto dvou rolích vyžaduje docela jiné talenty a že se jen výjimečně vyskytne člověk, který by uměl obojí bezvadně. Je proto úkolem systému řízení státní služby vytvořit prostředí, v němž státní úředníci získávají a prohlubují své profesionální vzdělání a zkušenost a v němž politici a státní úředníci spolu jednájí způsobem, který optimalizuje výsledek.

Rozdíl mezi politiky a vedoucími státními úředníky však v našem prostředí po roce 1989 nebyl občanům zřejmý (a není mnohým zřejmý dodnes). Navíc, díky schematické ideologii založené v minulých stoletích na Montesquieuových třech mocích ve státě nebyla potřeba transformovat příslušně státní službu jasná ani polistopadovým politikům. Výsledek je dnes patrný: politici se snaží plnit jak výše popsanou roli politiků, tak i státních úředníků. Podle svých osobních talentů jsou někteří více politiky a výrazně trpí řízením jejich části státní služby, nebo naopak manažery a na potřebnou politickou práci jim nezbývá čas ani chuť. Výsledkem je žalostný stav zpolitizované státní služby v naší zemi, ale také rozšířená nespokojenost občanů s politiky, kteří ve snaze řídit státní službu zanedbávají svou vlastní povinnost, totiž výše popsaný kontakt s lidmi.

Funkce vedení státní služby je funkce manažerská, takže když nám v ní selhávají politici, mnozí se domnívají, že by stát nejlépe vedli ti, kdo osvědčili, že jsou dobří manažeři, v soukromém sektoru, třeba i úspěšní podnikatelé. Ačkoli mají manažerské funkce v podnikání a ve státní službě mnoho podobného, v praxi se ukazuje, že úspěch v jedné oblasti nepredikuje úspěch v druhé. Necháme-li stranou velké nebezpečí konfliktu zájmů, je zejména důležité, že řízení státní služby se výrazně liší od řízení v byznysu v tom, co se hodnotí. S jistým zjednodušením lze říci, že v podnikání je úspěch měřitelný jednoduchým kritériem (ziskem), na který se rozmanitost řídicí funkce dá přepočítat. Naopak ve státní službě musí být manažer hodnocen na základě měnících se kritérií, které na jeden ukazatel převést nelze. Představa, že by měli vrcholní manažeři ze státních institucí a z podnikání být střídáni ve funkcích, se objevila ve 20. století snad ve všech demokra-

tických zemích, a kde se to i jen pokusně zavedlo, vždy to dopadlo velice rozpačitě.

Mnozí se domnívají, že je u nás třeba reformovat státní službu hlavně kvůli tomu, že nám již Evropská unie nechce nic financovat, pokud tak neučiníme. Důvod, proč nám Unie dává takto nůž na krk je však hlavně skutečnost, že neprofesionalita naší státní služby již dosáhla takového věhlasu, že pokud s tím něco neuděláme, nejsme v jejich očích schopni zajistit efektivní užití prostředků, které nám svěřují. To je ovšem náš problém aspoň do stejné míry, jako je to problém pro Unii. Je ovšem, bohužel, pravda, že většina našich politiků tento evropský „šťouchanec“ potřebovala, aby se aktivita pohnula. Vznikly však další problémy.

Transformace státní služby, kterou jsme do dneška odkládali a která je již zcela nevyhnutelná, není jeden formální krok, nýbrž změna celé řady faktorů, takže jde v podstatě o změnu kultury státní služby. Mezi tyto faktory patří vytvoření atmosféry ve státní službě tak, aby kritériem jejího úspěchu byla kvalita služeb občanům. To vyžaduje státní službu vzdělanější a sebevědomější, ale také pokornější, než existuje dnes. Zejména pak musí být řízena dobrými manažery a sledována kvalitním personálním managementem. Přeměna tedy bude proces a bude trvat nějaký čas. Každý proces ovšem musí někde začít. Z různých důvodů nejde vše jen tak napřed na malém vzorku otestovat. V našem prostředí se za takový formální začátek transformace musí považovat vstup zákona o státní službě v účinnost.

Pozornost se proto soustřeďuje na zákon o státní službě. Ten jsme schválili již v roce 2002, jeho účinnost však od té doby byla stále oddalována. Přitom ten zákon je velice dobrý, zejména také v tom, že maximálně ochraňuje profesionalitu a nepolitičnost státní služby tím, že minimalizuje politické zásahy do jmenování nejvyšších státních úředníků. Bylo by proto bývalo asi nejšíkvnější dovolit tomuto zákonu, aby vstoupil v platnost v roce 2015, jak ostatně současné znění předpokládá. Vláda se rozhodla z důvodů, které jednotlivě dávají smysl, schválit komplexní pozměňovací návrh, který většinu struktury zákona z roku 2002 zachovává a upravuje jen některé detaily. Zejména se měla zachovat instituce politicky nezávislého generálního ředitelství státní služby, které by převzalo celé administrativní řízení státní služby, a odpovědnost státního tajemníka (nejvyššího úředníka na ministerstvu) za všechny aspekty administrace úřadu.

Ve snaze najít kompromis s částí opozice, která se skutečně depolitizace státní správy zřejmě obává, poslední vládní návrh tyto základní prvky celé stavby vynechává. To je na jedné straně velká škoda, protože výsledná struktura není zatknutelná a jeden z hlavních úkolů, totiž důsledná depolitizace, nebude splněn. Na druhé straně by schválení zákona ve formě, která by hrozila tím, že jí nová vláda, jakmile se dostane k moci, bude zase významně měnit, také nemohlo vést k depolitizaci, protože ta předpokládá minimální jistotu a stabilitu. Není tedy možno za ústup od správného řešení vládu jednoznačně odsuzovat.

Důležité bude, že i tento postup transformaci odstartuje. Některé funkce centrálního řízení zůstávají, byť jsou nesprávně organizačně začleněny (místo gene-

rálního ředitele náměstek ministra vnitra apod.). Ochrana níže postavených státních úředníků bude aspoň v principu zavedena. Personální politice se konečně věnuje potřebný prostor. Bohužel však nic nebrání pokračování zhoubného resortismu, takže bude obtížné reformovat státní službu jako celek systematicky.

Uvidíme. Svět se významně změnil za poslední dva tři roky. Transformace státní služby je dnes široce diskutována a lze se nadít, že se tato diskuse obnoví, jakmile se začnou projevovat nedostatky zavedeného systému. Hodně záleží na kvalitě vedoucích státních úředníků a celkové atmosféře, kterou vytvoří skutečnost, že na tomto znění zákona došlo ke shodě snad všech. (Dvě politické strany, které se kompromisu neúčastní, jej kritizují ze strany původního návrhu.) Je ovšem škoda, že nám to vše bude trvat o tolik déle, než by bylo racionálně nutné.

Edvard Outrata, červen 2014

DVĚ SLEPÉ ULIČKY PRO DEMOKRACII

Jsou samozřejmě myšleny uličky, kterým je třeba se vyhnout. Což ovšem není snadné. Ještě obtížnější je pak najít cestu ven.

První taková ulička spočívá v často pouze formální konformitě s demokracií a jejími jednotlivými prvky. I když žádná závazná definice demokracie neexistuje, různé přístupy se většinou shodují v tom, že jde o politický systém, v němž jsou uplatňována základní práva a svobody včetně práva občanů si svobodně zvolit představitele své země resp. svého regionu, obce apod. a dále pak systém, v němž existuje vláda práva. Některé přístupy označují tento stav za liberální demokracii a v případě významných nedostatků, zejména v oblasti vlády práva, nazývají demokracií neliberální. Osobně to považuji za zbytečné: překladem slova demokracie je vláda lidu a vládnout znamená nejen zákony psát, ale také je provádět. Proto pro naplnění demokracie nestačí, aby zákony psali svobodně volení zastupitelé, nýbrž je současně nezbytné, aby se jimi společnost bez výjimek řídila. Manka ovšem bývají i ve sféře práv a svobod. Tak např. nedostatky ve svobodě informací mohou znehodnotit volby zastupitelů až k nule. Volby mohou být zmanipulované či zfalšované. Proto se domnívám, že režimy se závažnými nedostatky v těchto oblastech nemají být nazývány demokracií vůbec, a to ani s oním dehonestujícím přívlastkem. Konkrétních podob závažných nedostatků může ovšem být nesmírně množství, a proto pokusy o obecné vytýčení hranice, za kterou demokracie přestává, jsou zřejmě odsouzeny k nezdaru a zbude nám jen snaha o dosahování konsensu v jednotlivých případech. Podle mne byla tato hranice překročena v poválečné ČSR, kde se několik politických subjektů dohodlo, že budou společně vládnout, přičemž zakládání dalších by bylo možné jen s jejich souhlasem (podobně tomu bylo i v Sukarnově Indonésii). V případě ČSR šlo ovšem o jednotné schéma vypracované Moskvou pro všechna území, jež dobude Rudá armáda.

Jsou-li nedostatky méně závažné, pak neodmítáme považovat daný stát za demokracii, která je však zablouďením do slepé uličky tohoto typu ohrožena, nebo se v ní již nachází. V České republice jde především o zřejmé nedostatky ve věci vlády práva, které přiměly dokonce předsedu Nejvyššího správního soudu prohlásit v Českém rozhlasu, že ČR není právní stát (to by ovšem byl nedostatek z nejzávažnějších a radil by nás do nedemokratického prostoru). A mluvit dále můžeme o našich politických stranách, z nichž mnohé jsou vlastně podnikatelské subjekty. Také s rovností hlasů voličů v jednotlivých krajích není vzhledem k jejich různé velikosti vše v pořádku. Není však cílem této stati provádět úplnou inventuru takovýchto případů. Vesměs se však jedná o věci, které jsou velkým úsilím společnosti odstranitelné, pokud se ovšem současně nenachází ve slepé uličce *druhé*, jíž se teď budeme věnovat.

Ta druhá se ve své čistě podobě vyznačuje tím, že pravidla demokracie nejsou porušována, stát je bezchybně právní, svobody včetně voleb jsou bez kazu, ale společnost se vyvíjí směrem nedobrym a neudržitelným. Země spotřebovává víc, než vytvoří, nepečuje o vzdělání svých občanů. Země nepečuje dostatečně o svou obranu a obranu svého demokratického systému a sdružuje se se státy autoritativními a totalitními. Povzbuzuje nepřátelství obyvatelstva vůči demokratickým státům. Právo je dodržováno, ale rozchází se se spravedlností.

Chceme-li být struční, můžeme říci, že základní příčinou takovýchto jevů je kombinace egoismu s ignorancí. V Klubu často opakované tvrzení, že demokracie nutně zabezpečí pozitivní vývoj společnosti, protože lidé přece nebudou hlasovat proti svým zájmům, nemá univerzální platnost, protože vlastnosti, jež uvádí předchozí věta, brání některým lidem své skutečné zájmy poznat. Katastrofa pak začíná, pokud tento typ v populaci převládne.

V mnohých zemích, ČR nevyjímaje, se zdá, že demokracie není schopna zajistit, aby země zastavila zadlužování a odbourala dluhy, za něž platí úroky, které by byly s to pokrýt např. nedostatky v sociální politice. Voliči však žádají peníze hned, strany, jež chtějí šetřit, smetou z politické scény a dluhy i s úroky rostou dál. Co si voliči představují pro budoucnost? Že se snad země připojí k nějaké loupeživé výpravě medvídku Putínka a ten už nám za odměnu zprostředkuje odpis dluhů? Jistě by to šlo zařídít.

Také arabské jaro brzy po svém zrození ukázalo, že demokracie automaticky dobro nekoná. Viděli jsme v Egyptě, že dala zvítězit islamistům, bažícím po likvidaci Izraele a křesťanů ve své zemi. Věci se však naštěstí vyvinuly podle slov L. Stejskala (NP 30. 9. 2014): *Demokracie je užasná věc, ale pokud si sama začne pod sebou podřezávat větve, bylo by pošetilé tomu nezabránit.* Tuto pravdu mělo znát třeba velení Reichswehru koncem roku 1932.

Bez populace, v níž převládá mravnost a vzdělanost, nemůže být demokracie asociována s dobrem, s pravdou, se spravedlností, s racionalitou. Důvěru získávají politici, kteří své zemi škodí. Zvláště bolestné je to u nás, kde se zřejmým souhlasem většiny dochází k postupné likvidaci naší, sametovými změnami vybojované příslušnosti k atlantickému a v budoucnosti jistě i evropskému společenství a k návratu do chomoutu eurasijské despotie. Jsme k tomu mimořádně

disponování díky tzv. odsunu Němců, který, ač je to nesmyslné, vyvolává strach z pokusů o jeho revizi. Pak může poukaz na německé strýce prezidentského kandidáta způsobit jeho porážku osobou, která své zemi škodí. Odsun Němců do Říše byl současně odsunem Čechů na východ. Dalo by se říci, že je to spravedlivý trest, ne však pro onu většinu, jíž to nevadí. Další pohromou je téměř úplná absence elit ve smyslu státníků, kteří by mohli sloužit jako mravní vzor. Elity byly u nás v minulém století více než 50 let systematicky vyháněny a vybijeny (mohli bychom mluvit i o období pobělohorském) a nedaří se jim ani dnes.

Řešení, alespoň střednědobé, zde nevidím. Může být jen individuální. To však má svůj věkový limit, který víc než dvojnásobně překračuji.

Jan Friedlaender, září 2014

BENEŠOVY DEKRETY

Na poslední schůzi výboru Svazu spolků ve Švýcarsku padl při volné diskusi výraz Benešovy dekrety. Názory na ně byly tak rozdílné, že to bylo staženo z diskuse. Já jsem pamětník, a tak si zde dovolím se k tomu vrátit v dějinných souvislostech. Začnu u Hitlerova nástupu k moci v r. 1933. Na okraj poznamenávám, že levičáci měli v té době skoro stejný počet sympatizantů, ale on byl rychlejší. Za jásosu stoupenců však plánovat své imperialistické choutky.

Nejdříve spolkl Alsasko Lotrinsko. Rakousko nenechalo na sebe dlouho čekat. Předák Schuschnigg se na odpor nezmohl. Stejně pak skončil v koncentráku. Přivítání nacistů v zemi bylo bouřlivé. Rakušáci volali Heim ins Reich, což se Hitlerovi velmi hodilo.

Do Mnichova byla svolána porada. Přijeli také Italové a ze západu Daladier a Chamberlain. Morálka jejich národů byla v té době ve psí, a tak souhlasili s plebiscitem v Sudetech. Dozíral nad ním lord Runciman. Obce s nadpoloviční většinou Němců byly připojeny k Říši. Ukrajovali i Maďaři a Poláci. Páté kolony byly Hitlerovi vždy vítány.

Okleštěné Československo se dalo těžko bránit, zejména když se Slováci odtrhli. A tak vznikl Protektorát Čechy a Morava. S jídlem roste apetit, a tak začal Hitler dorážet na Poláky, které posléze napadl na základě hlinického incidentu, vyprovokovaného nacisty. V té době vystřídal Chamberlaina Winston Churchill a Velká Británie s Francií vyhlásily Německu válku. Německé vojsko vtrhlo do Polska a půlku ho obsadilo. Z druhé strany do něj vpadli Sověti vedeni Stalinem, s kterým Hitler uzavřel dohodu o rozdělení Polska (známou jako Riebbentrop-Molotovův pakt). Francouzi jen ustupovali a ustupovali. Nakonec jim Hitler povolil na jihu jakýsi státeček, kde ve Vichy prezidentoval generál Pétain. Poté de Gaulle unikl do Anglie a v severní Africe organizoval vojsko Svobodné Francie, tehdy francouzských kolonií. Nacisté pak obsadili Belgii, Holandsko, Dánsko a Norsko. Němci sice vyhrávali námořní bitvy, ale před chystanou invazí do Británie chtěli rozbombardovat Londýn, ale ten se letecky ubránil.

Eduard Beneš se uchýlil do Anglie, kde postupně ho spojenci uznali za prezidenta a představitele Československa; slíbili jeho obnovení po válce v předmnichovských hranicích. V roce 1943 vzdor Churchillova varování cestoval Beneš do Moskvy, kde se už dříve usalašil Gottwald a uzavřel se Sověty smlouvu o přátelství. K jeho obhajobě však nutno poznamenat, že polský předák Mikolajczik do Moskvy nejel, ale v poválečném Polsku nebyl brán na vědomí. Na Jaltské konferenci v únoru 1945 se jednalo o poválečném geografickém rozdělení vlivu mezi mocnostmi. Roosevelt byl v té době už velmi nemocný a stále Stalinovi ustupoval, takže Churchill tu zůstal osamocen. Byla tam vytyčena tzv. demarkační linie.

(Poznámka redakce: Ve svém příspěvku uveřejněném v Dk-Dialogu č.4/1912 Ivo Feierabend na základě podrobného studia všech dokumentů této konference dochází k jednoznačnému závěru, že ani v Jaltě ani na předcházející konferenci v Teheránu v listopadu 1943 se o Československu nejednalo; stejně se nejednalo o rozdělení vlivu, resp. o nějaké demarkační čáře pro osvobození Němci obsazeného území. Tyto fámy šířili zejména komunisté a v jistém smyslu k nim dal podnět i sám Beneš ve svých Pamětech.)

Československá vláda se vracela přes Moskvu a usadila se nejprve v Košicích a pak postupovala za frontou. V Košicích přijala program, ve kterém byly důležité body, které výrazně ovlivnily další vývoj Československa. V tomto zveřejněném programu bylo ustanoveno znárodnění podniků s více než 50 zaměstnanci, vysídlení sudetských Němců a dále přijat retribuční dekret o potrestání spolupracovníků s nacisty (tzv. kolaborantů); dále v něm byl přijat zákaz některých pravicových stran, např. agrárníků a vytvořena vláda Národní fronty, sestávající pouze ze čtyř povolených stran. Tehdejší vláda schválila též odstoupení Podkarpatské Rusi Sovětům a zglajchšaltování různých institucí jako např. odborů. U mládeže se to podařilo jen částečně, skauti a tělocvikáři (Sokolové) se postavili na odpor. Vysídlení sudetských Němců bylo hned po válce schváleno vítěznými velmocemi v Postupimi.

President Beneš se triumfálně vrátil na Pražský hrad. První volby komunisté vyhráli se 40 % (ostatní však dohromady měli výraznou většinu 60 %, na Slovensku měla tolik procent samotná demokratická strana), ale komunisté to považovali za velké vítězství a narostl jim hřebínek. Američané nabídli hospodářskou pomoc v rámci Marshallova plánu, který se měl realizovat v letech 1948-1953. Ministr zahraničí Jan Masaryk byl pozván do Moskvy, kde mu nařídili, že Československo musí tento plán odmítnout. Polosoukromě se pak k tomu vyjádřil následujícími slovy: „Jel jsem tam jako ministr svobodného státu a vracím se jako Stalinův pacholek“.

Obyvatelstvu se komunistické praktiky začínaly zajídat. Z průzkumu veřejného mínění se dalo snadno zjistit, že by volby na jaře 1948 prohráli. Bylo proto třeba rychle jednat. V Praze převzal režii sovětský velvyslanec Zorin, a tak došlo v únoru 1948 ke komunistickému puči. Nekomunističtí ministři podali demisi. Studenti táhli v dlouhém průvodu na hrad, aby povzbudili prezidenta k odporu. On však už byl bojácný a demisi podepsal. Krátce nato zavraždili bolševici v re-

žii majora Schramma Jana Masaryka. Obávali se, že uprchne do ciziny. Pomstil ho Milan Choc, kterého pak popravili, a zavedli krutý teror s inscenovanými procesy. Trochu lépe dopadli Finové. Vítězové jim ponechali jakousi vnitřní nezávislost, paktování však měli přísně zakázáno. Na Tita si netroufli, ten řinčel zbraněmi.

Prezident Beneš zemřel v září téhož roku, ale nakonec se přece dočkal pocty: Vystrojili mu velmi parádní státní pohřeb.

Sic transit gloria mundi.

Karel Kukul, Bern, říjen 2013

Poznámka redakce: *Kol. Karel Kukul není vzděláním historik a jeho názory jsou často velmi osobité a neformální. Nejsou podloženy historickým studiem, ale jsou charakteristické pro obdobné diskuse laiků. Většinou nepřinášejí mnoho nového, ale spíše pocity a osobní postoje. Ve stejném duchu byla i přednáška kol. Kukala v květnu 1995 (Dk-Dialog č. 6/1995), kde je též zmínka o jeho životních osudech. Od svých 18 let byl politicky činný jako nejmladší člen Obvodní rady na Žižkově. Po únorovém komunistickém puči byl zakladatelem ilegální skupiny, která byla odhalena v souvislosti se zatčením Milana Choce, který měl údajně spáchat atentát na majora NKVD Schramma. Choc byl odsouzen k smrti a popraven. Kol. Kukul byl odsouzen na 7 let. Po 3 letech vězení se připojil ke skupině vězňů, která za dramatických okolností uprchla z uranové šachty u Horního Slavkova. Byl při útěku postřelen a poté odsouzen na dalších 25 let. Toto vše vylíčil v knize Deset křížů (vyšla v roce 1993 v nakladatelství Nová inspirace). Po propuštění z vězení v roce 1962 pracoval jako stavební dělník. Teprve v roce 1968 mohl pracovat jako překladatel a působil několik týdnů v zahraniční redakci Lidové demokracie. V té době byl aktivní v Klubu K 231 a při obnově skautingu. Po vpádu „spřátelených armád“ emigroval do Švýcarska, kde byl spoluzakladatelem Sdružení bývalých politických vězňů. Zasloužil se též o organizování československých skautů v emigraci. Kol. Kukul je reprezentantem Demokratického klubu ve Švýcarsku.*

DOPORUČUJEME KE ČTENÍ

Luděk Rychetník: Svobodný řád neboli úvod do umění vládnout, Vyšehrad 2012, 128 s.

Útlá knížka Luděka Rychetníka se týká problematiky, která je pro fungování demokratického státu klíčová. Je rozdělena do pěti kapitol: demokracie jako umění si vládnout (1), jak společnost udržuje řád: instituce a kultura (2), jaká svoboda je slučitelná s řádem (3), demokracie jako umění svobody a řádu (4) a občanské umění vládnout (5). Při prvním pohledu se můžeme domnívat, že svoboda a řád jsou v protikladu. Protikladem svobody je nutnost podřizovat se nějakému příkazu, v politice diktatuře různého druhu, obecně pak různým zákazům, ale ne-

jen zákonným normám, při jejichž nedodržení hrozí sankce, ale také normám morálním, tradicím, zvyklostem a třeba i předsudkům, které se v dané společnosti vytvořily. Rychetník tuto situaci nazývá zjednodušeně otroctvím. Opakem řádu je chaos, extrémně vymezená svoboda naopak znamená, že žádné zákony ani příkazy se neuznávají, a to ani v případě, že svoboda jednotlivce ohrožuje svobodu někoho jiného. Je jasné, že v případě existence obou krajností by bylo obtížné v takové společnosti žít.

Na základě celé řady konkrétních příkladů, což je velkou předností této práce, Rychetník ukazuje na možnost skloubení řádu a svobody, což je jedním ze základních problémů spravedlivého fungování společnosti. Vymezuje sedm kategorií institucí (mechanismů udržování řádu). Tato klasifikace má empirickou povahu, neboť bychom jen obtížně hledali nějaká kritéria při jejím sestavení (pravděpodobně byla přejata od některého z citovaných autorů v poznámce). Zcela mi zde chybí naznačení teleologického pohledu na jednotlivé normy – možnosti zkoumání jejich účelu a kdo je vytváří. Samozřejmě život ve společnosti, kde všichni přijaté normy a zvyklosti dodržují, by byl velmi radostný a spokojený. Nepotřebovali bychom orgány, které dodržování zákonů kontrolují a i lidé by se mohli jinak chovat (např. v některých regionech se nekrade, a proto tam nemusí zavírat dvěře). Zejména bychom vsak mohli předvídat chování svých bližních.

Podobně složitá jako problematika řádu jsou i otázky svobody. Zde autor přebírá dichotomii Isaiaha Berlina, který rozlišuje negativní a pozitivní svobodu. S demokracií je slučitelná pouze pozitivní svoboda, neboli dobrovolné dodržování přijatého řádu, který ovšem musí být demokratický (toto autor nezdůraznil, ale vyplývá to z celého textu). Chceme-li se přiblížit realitě, nutně musíme tyto pojmy kvantifikovat a tím neobyčejně danou realitu simplifikovat. Za vyjádření řádu Rychetník zvolil index vnímané korupce státní a veřejné správy, jako úroveň svobody použil pravidelně publikovaného hodnocení amerického Freedom House. Podle těchto kritérií se Česká republika dostala mezi zcela svobodné země, ale pouze průměrně z hlediska dodržování řádu.

Luděk Rychetník se věnuje této problematice dlouhodobě a v literatuře uvádí čtyři své práce na podobné téma. Hlavní smysl této recenze je upozornit na cenu publikaci, neboť na každé stránce jsou vyjádřeny myšlenky, nad kterými bychom se měli zamyslet a souhlasit s nimi, nebo je kritizovat; v tomto smyslu jde o knihu mimořádnou, sledování autorových myšlenek však vyžaduje pozorné čtení. V úvodu se Rychetník vyjadřuje pozitivně k existenci Demokratického klubu. Uvádí také v souladu s ideou Klubu charakteristiku demokracie jako systém, který umožňuje nenásilným, spořádaným a politickým způsobem odvolat nebo vyměnit vládu. Neuvádí však, že toto je základní kritérium pro rozlišení zemí, zda jsou demokratické (samozřejmě při splnění dalších kritérií, týkajících se volebního aktu), ani nezařazuje řád a svobodu, které se mohou vyskytovat v různé míře, mezi prvky demokratismu.

Zdeněk Pavlík, září 2014

ROZHOVOR BRAZILSKÉHO TEOLOGA LEONARDA BOFFA S TIBETSKÝM DALAJLÁMOU

(Leonardo Boff je jedním z obnovitelů Teologie svobody)

V debatě u kulatého stolu, která se týkala náboženství a svobody, jsem se dalajláma – s trochou zlomyslnosti, ale také se zájmem zeptal: „Vaše svatosti, které náboženství je ze všech nejlepší?“ Myslel jsem, že řekne „tibetský buddhismus“ nebo „východní náboženství“ jež jsou mnohem starší než křesťanství. Dalajláma se odmlčel, pohlédl mi do očí a usmál se... To mě překvapilo, neboť jsem si byl vědom jízlivosti v mé otázce. Odpověděl: „Nejlepší náboženství je to, které tě přivede co nejlíže k Bohu. Takové, co z tebe udělá lepšího člověka.“ Abych překonal rozpaky z tak moudré odpovědi, zeptal jsem se: „A co mě udělá lepším?“ Odpověděl: „Cokoli, co tě udělá více soucítěním, citlivým, objektivním, milujícím, lidským, zodpovědným a etickým. Náboženství, které tohle dokáže, je pro tebe tím nejlepším.“

Byl jsem chvíli zticha a žasl jsem (a dokonce i teď, když na to pomyslím) nad jeho moudrými a nezpochybnitelnými slovy: „Nezajímá mne, příteli, jaké náboženství vyznáváš a zda jsi zbožný, nebo ne. Důležité pro mne je to, jak jednáš s rodinou a přáteli, jak se chováš v práci, ve společnosti, před světem... Pamatuji: vesmír je ozvěnou tvých skutků a myšlenek. Zákon akce a reakce neplatí jen ve fyzice. Týká se rovněž všech vztahů – k lidem, zvířatům, rostlinám, světu... Jestliže se chováš dobře, dostanu zpět dobro. Jestliže jednáš se zlým úmyslem, vrátí se mi zlo. Babička i dědeček ti říkali čistou pravdu: vždy budeš mít to, co přeješ i ostatním. Být šťastný není záležitostí osudu. Je to věc volby.“ Nakonec dodal: „Pečuj o své myšlenky, neboť se z nich stanou slova. Pečuj o svá slova, neboť se z nich stanou skutky. Pečuj o své skutky, neboť se z nich stanou zvyky. Pečuj o své zvyky, neboť utvářejí charakter. Pečuj o svůj charakter, neboť ten utváří osud. A osud – to je tvůj život.“

Leonardo Boff tento rozhovor uzavírá slovy: „Není vyššího náboženství než Pravda,“ (Překlad: www.adastra.estranky.cz)

Z ČINNOSTI DEMOKRATICKÉHO KLUBU

Také v květnu, červnu, červenci, srpnu, září a říjnu pokračovala pravidelná setkání členů a přátel Klubu k aktuálním politickým otázkám. V květnu s úvodním slovem vystoupil kol. Edvard Outrata s informací o připravované zákonné úpravě veřejné služby (více v tomto čísle Dk-Dialogu). V červnu měla vystoupit jako host PhDr. Jana Hodurová na téma Berta von Suttner – radikální pacifistka. Jelikož se přenášející nedostavila, o zajímavé osobnosti von Suttner pohovořila kol. Helena Kohoutová. V červenci se kol. Ivo Feierabend zabýval problémy demokracie za druhé republiky Česko-Slovenské. Zejména zdůvodnil nutnost určitých rysů autoritativní demokracie, které si vyžádala tehdejší politická situace v Evropě. Srpnové setkání bylo věnováno zkušenostem kol. Milana Zapletala

z jeho pobytu v několika afrických zemích, kde pracoval jako expert. V září se kol. Marie Neudorfllová věnovala demokracii a demokratismu ve spisech T. G. Masaryka, které se prolínají celým jeho dílem. V říjnu se kol. Eva Eckert zabývala zejména významem jazyka pro kulturní rozvoj kterékoliv populace. V této souvislosti si všimla i významu romského jazyka a nutnosti jeho zavedení do škol. Podobně jako v minulém roce, Dk-Dialog vyjde i v tomto roce pouze ve třech číslech.

POZVÁNKA

Další setkání členů a přátel Demokratického klubu se koná v úterý dne 18. listopadu 2014 v 17 hod. v Měšťánské besedě, Jungmannova ulice 17, Praha 1, místnost 205 (druhé patro; změna místnosti v lichých týdnech, kdy je v místnosti č. 205 výuka). Setkání uvede kol. Jan Friedlaender, který se bude věnovat důsledkům některých ustanovení Versailleské mírové smlouvy po první světové válce na vývoj demokracie v Evropě. Setkání bude moderovat kol. Andrea Holopová.

Pravidelná setkání se budou konat i v dalších měsících, vždy každé třetí úterý v měsíci. Svá úvodní vystoupení předběžně přislíbili kol. Zuzana Lehmannová, Jaroslava Wenigerová, Ivo Ritschelová, Zuzana Simor aj. Pozvánky na tato setkání zasiláme pouze e-mailem. Pokud je nedostáváte, nemáme Vaši e-mailovou adresu. Obracíme se proto na všechny členy, aby nám sdělili (pokud pozvánky nedostáváte) svoji e-mailovou adresu (to se týká i mimopražských členů, neboť budou informováni o činnosti Klubu; můžete sdělit i e-mailové adresy dalších potenciálních členů, které zařadíme do adresáře jako přátele Demokratického klubu). Kromě toho se pokoušíme pořádat tato setkání, i když nepravidelně, také v jiných městech a pokračovat v tradici těchto setkání v ČR i v zahraničí (např. v Brně, Ostravě, Ústí nad Labem, Plzni, České Lípě, Bratislavě, Štrasburku, Bernu, Curychu, Basileji aj.). Uvítáme vaše návrhy v tomto směru.

Vydavatel: Demokratický klub, Františka Křížka 1, 170 00 Praha 7.

Telefonní číslo: 221 506 733 (též záznamník);

e-mail: dklub@volny.cz webová stránka: <http://www.demokratickyklub.cz>

Bankovní spojení Demokratického klubu:

Česká spořitelna, a.s., pobočka č. 01/103, Praha 1, Rytířská 29, číslo účtu 1923868339/0800
IBAN CZ 76 0800 0019 2386 8339 SWIFT GIBACZPX

Redakční rada: Zdeněk Kalvach (odpovědný redaktor), Radovan Jelínek, Zdeněk Pavlík
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20.12.1993. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759.

Příspěvky jednotlivých autorů, členů i nečlenů Dk, nemusejí vyjadřovat názory Klubu. Tyto jsou vyjádřeny pouze v oficiálních (číslovaných) stanoviskách Demokratického klubu.